

Homenatge a Ministral

Text > JOSEP PASTELLS

Joan Manuel Soldevilla (Barcelona, 1964), catedràtic de literatura a l'institut Ramon Muntaner de Figueres, reconegut tintinaire i expert en literatura popular, ha debutat com a novel·lista amb *L'amic de Praga* (Columna), una obra singular que, en certa manera, culmina la recerca que durant els darrers vuit anys ha realitzat sobre Jaume Ministral i Masià. Des que va descobrir el polifacètic escriptor gironí (en concret, una novel·la negra psicoanalítica firmada per J. Lartsinim a la Fira del Llibre Vell de Figueres), Soldevilla no ha deixat de rastrejar la història d'un personatge que, sobretot, era conegut pels guions de la sèrie televisiva *Doctor Caparrós*. «Si, en presentar-lo, dius que, a més a més de la feina a la tele, dels guions de la ràdio, dels articles de premsa, també va ser membre de les Brigades Internacionals i amic d'un dels promotors i herois de la Primavera de Praga, amplies considerablement la perspectiva.» Aquestes paraules d'en Tarongi, l'investigador fictici que a la novel·la, juntament amb la Dacs, ressegueix les passes de Ministral, resumeixen el plantejament d'un llibre en què l'aparició de multitud

de personatges reals i l'allau de cartes, articles de premsa, informes policials i testimonis inèdits configuren un còstel narratiu que permet reconstruir amb eficàcia la vida, l'obra i el pensament d'un autor fins ara mig oblidat.

Com ja apunta el títol, però, *L'amic de Praga* és, sobretot, la història d'una amistat. En ser mobilitzat pel bàndol de la República durant la Guerra Civil, Jaume Ministral va ser ajudant del metge txec František Kriegel al front d'Aragó. Voluntari de les Brigades Internacionals, Kriegel era jueu i comunista, però això no va impedir que el catòlic i conservador Ministral hi congeniés de seguida. Molts anys després, en ple franquisme, Ministral va veure Kriegel al diari en una foto en què apareixia damunt d'un tanc a la Primavera de Praga. Després d'assabentar-se que s'havia negat a firmar a Moscou l'acta d'ocupació de Txecoslovàquia per part de les forces del Pacte de Varsòvia, va fer tot el possible per posar-s'hi en contacte. Tarongi i Dacs, que descobreixen la relació entre els dos homes gràcies a uns quaderns en què Ministral relata els seus anys al front, desgranen tots els detalls de la

Soldevilla, Joan Manuel.
L'amic de Praga.
Barcelona: Columna, 2018.
300 p.

seva amistat i els esforços de Ministral per tornar a veure Kriegel. La seva recerca capbussa el lector en un devessall d'accions i emocions molt similars a les que devia experimentar Soldevilla en començar a estirar el fil d'un material històric carregat de deure i compromís, de nostàlgia i idealisme, d'elements prou sòlids, en definitiva, per fer-ne una novel·la que, malgrat l'abundància de documentació, enganxa i sorprèn.

Una feinada impressionant

Text > XAVI XARGAY

Àngel Vergés és un coneixedor apassionat de la cultura popular, i d'aquí neix aquest llibre (un «repte personal»), que ofereix dades interessants i amenes que són part de la nostra història i que ens defineixen culturalment. És una nova peça en el trenat que estan teixint els «Quaderns de Banyoles».

Les aportacions del llibre són notables: recuperar les informacions de folkloristes banyolins històrics com Hostench, Constans i Comerma; ordenar els costums del país seguint el curs de l'any (com diria Amades) i proposant, alhora, uns títols molt suggeridors; interpretar alguns d'aquests costums (em sembla

brillant l'esforç per explicar el ball del cornut o el del contrapàs); alternar fonts orals amb manuscrites; recuperar imatges; realitzar un buidatge laboriós i sistemàtic dels fons arxivístics catalans... En definitiva, una feinada impressionant.

Quan el «lector intel·ligent» (a qui es dirigeix l'autor a la pàgina 102) es troba amb un llibre titulat *Costumari* pensa, de manera inevitable, en l'obra magna de Joan Amades. I espera trobar-hi els fets distintius d'aquella obra, en menor mesura perquè l'àmbit de l'estudi és molt més reduït. En el cas del *Costumari banyolí*, hi veiem una estructura constructiva similar i una passió pel tema

idèntica a la del mestre, però, amplitud del tema a part, hi ha alguns detalls que no m'encaixen prou bé. Mentre anava llegint, mentre anava sabent més aspectes de la cultura popular del meu poble, mentre l'autor aconseguia interessar-me en el que m'estava explicant, hi havia un soroll de fons l'origen del qual no acabava de discernir. Tot primer vaig pensar que no era prou «intel·ligent», però finalment em vaig adonar que el problema era el títol. Recollir i escriure un costumari, ni que sigui banyolí, és una feinada per a tota la vida, i Àngel Vergés tot just ha superat *el mezzo camino de la sua vita* i té molts anys per aprofundir en el tema.

Una altra lliçó provisional

Text > MAR BOSCH

Allò que som és el darrer assaig de Josep-Maria Terricabras, un recull que se'ns presenta a mode de precipitat químic, com la barreja dels plantejaments que li han servit a la vida, que se li han integrat a la carn de l'ànima, que se li han solidificat en *allò que és*. Un resultat, sempre provisional (com ho va ser la seva *ultima lectio* a la facultat), unes nocions per navegar que posa a la disposició de tots. I és que, tot i l'ambició intel·lectual, *Allò que som* no és només un desplegament d'aprenentatges o una exhibició de saviesa: som davant d'uns plantejaments que contenen una virtuosa vocació pedagògica i social.

Els temes d'alguns capítols es toquen i se superposen: d'on venim, on anem, com ens expressem, la consciència, la veritat, la mentida, la necessitat de pensar amb rigor o la urgència de posar la nostra humanitat al servei de la dignitat. També la mort, l'absència o la por, però sobretot la vida a través de tot, la vida que travessa com un llamp tots els plantejaments.

I què som, segons el filòsof? Som allò deixat en un món que ja fa temps que roda. Som allò que viu en un medi, el llenguatge, que hem de cuidar i respectar i tenir present sempre perquè també és creador com nosaltres: capaç del millor i del pitjor.

Terricabras ens presenta el seu tarannà, que seria desitjable que se'ns encomanés una mica a tots, tot i que això és difícil. Tanmateix, si ho voleu intentar, només cal mirar la realitat i qüestionar les veritats proposades, mantenir l'esperit crític i afinar els judicis. Res, poca cosa: promoure idees, raonar conviccions, projectar mirades per comprovar-ne l'interès i la força. «Voldria ajudar, doncs, a exercitar la defensa personal.» Ara bé, que quedi clar que aquest no és un llibre d'autoajuda. És el treball d'un pensador potent, una bondat en les intencions i en la visió de l'altre, entès com algú que aprèn al costat dels qui en saben. Al més pur estil de la modèstia socràtica, l'autèntica. De les que ja no es gasten.

És per això que tinc la sensació que si el llibre s'hagués titulat *Notes/Apunts/Propostes per a un costumari banyolí* la cosa hauria vingut més rodada. Amb el nou títol, assumiríem com a normal que deixés propostes per a futurs estudis (del mateix autor o d'estudiants de batxillerat), que hi hagués desequilibris en els tractaments dels diferents costums o en l'aclariment d'alguns conceptes, que no sempre quedés clar si la informació és collita de l'autor o si prové d'Hostench, Comerma o Constans. Tal vegada amb el nou títol ens podríem empassar greus reduplicacions com «una persona moribunda agonitzant», «els primers

costums referenciats per Comerma fan referència», «la tradició de fer els tradicionals pessebres», «però la màgia i l'atracció i màgia d'aquest paratge», etc.

Tanmateix, un títol que ens convida a un contingut diferent del que ofereix és un problema menor. Importa molt més el treball d'investigació i l'esforç per compartir-lo. És per això que us recomano que llegiu el llibre. Us agradarà i us ho passareu bé. És un llibre digne de la passió i els coneixements del seu autor, mentre esperem una nova edició en la qual ell estiri tots els fils que deixa anotats; una nova edició que sigui, definitivament, un costumari banyolí.

